

## Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 1025/2020 vp

### Vastaus kirjalliseen kysymykseen Helsingin päästöistä Itämereen

#### Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Anne Kalmarin /kesk näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 1025/2020 vp:

Aikooko ympäristöministeriö puuttua lumen kippaamiseen mereen taloudellisten syiden vuoksi,

kuinka paljon Itämereen on päätnyt ihmisperäisiä ravinteita viimeisten viiden vuoden aikana niin jätevesien ohijuoksutuksista, valumista ja lorahduksista kuin myös erikseen puhdistuslaitosten sallittujen rajojen sisällä olevista ravinnepäästöistä,

mitä toimenpiteitä kaupunkialueilla, erityisesti tiheimmin asutulla metropolialueella, aiotaan valtion toimesta edellyttää, jotta alueen ravinnepäästöt vesistöihin ja Itämereen saadaan paremmin hallintaan ja vähenemään,

miten puhdistamojen jätevesilietteiden käsittelyä voisi parantaa, jotta niihin imeytyneet ravinteet eivät valu vesistöihin,

voiko edellyttää, että nitraattidirektiivin vaatimuksia ravinteiden levityskiellosta kaltevalle maalle sekä määrällisistä rajoituksista vaaditaan viljelijöiden lisäksi kaikilta toimijoilta ja

mitä hallitus aikoo tehdä rannikolla sijaitsevien kaupunkien jätevesien käsittelyn parantamiseksi ja vesistöjen ravinnekkuorman vähentämiseksi?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Nykytilanteessa ympäristönsuojelulaki sallii lumen mereen kaatamisen, eikä aseta sille ehdotonta ympäristöluvanvaraisuutta. Ympäristöministeriön teettämässä tuoreessa selvityksessä tarkasteltiin kuntien alueelta kerätyn lumen mereen sijoittamisen yleisyyttä ja lumen mereen sijoittamisesta aiheutuvia haitallisia ympäristövaikutuksia sen arvioimiseksi, onko toimintaa tarve kieltää lainsäädännössä. Selvityksessä tarkasteltiin merien lisäksi sisävesiä, sekä vaihtoehtoisia lumen käsittelykeinoja.

Puhdistamatonta lunta kaadetaan mereen vain Helsingissä, Hernesaareissa. Useat kunnat ovat kieltäneet lumen mereen ja sisävesiin kaatamisen ympäristönsuojelumääräyksillä tai toimintaan voidaan puuttua myös jätelain perusteella. Selvityksen mukaan haitallisten tai rehevöittävien aineiden pitoisuudet puhdistamattomassa mereen kaadetussa lumessa ovat pienet, eivätkä siksi aiheuta

merkittävää riskiä meriympäristölle, mutta lumen kaatamisen ympäristövaikutukset liittyvät roskaantumiseen.

Selvityksen keskeinen johtopäätös on se, että lainsäädäntömuutosten valmistelu toiminnan kielämiseksi ei olisi nykytilanteessa oikeasuhtainen keino alueellisesti näin rajatun ongelman hoitamiseen, kun asia koskee vain yhden kaupungin yhtä lumenkaatopaikkaa. Kuitenkin on selvää, että lumen kaataminen mereen on pyrittävä lopettamaan.

Helsingin kaupunki on ryhtynyt valtuuston vuonna 2019 tekemän päätöksen mukaisesti toimiin, jotta lumenkaato mereen päättyisi ja ympäristöhaittoja vähennettäisiin. Osana lumenkäsittelyn hanketta kaupunki on esimerkiksi tammikuussa 2021 asentanut Hernesaaren lumenvastaanotto paikalle verhopuomin, jonka tarkoitus on estää kelluvan ja veden pinnan alla olevan roskan leviäminen ulommas merelle ja mahdollistaa roskien kerääminen. Ympäristöministeriö seuraa tilanteen kehittymistä Helsingissä ja tarvittaessa mahdollisten lainsäädäntömuutosten tarvetta arvioidaan uudelleen.

Ainakin osalla ympäristöluvanvaraisista satamista on ympäristölupa, joka sallii satama-alueelta kerätyn lumen kaadon mereen. Satama-alueilta tapahtuvan lumenkaadon yleisyydestä tai lumenkaadon vaikutuksista ei ole tietoa. Kuulemisessa olevassa merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelmassa on esitetty tehtäväksi selvitys satamista mereen tapahtuvasta lumenkaadosta.

Kokonaisuudessaan Suomesta Itämereen päätyvä kuormitus on viimeisten runsaan parinkymmen vuoden aikana useilla merialueilla lievästi laskenut tai pysynyt ennallaan. Kuormituksen väheneminen johtuu pääasiassa pistekuormituksen vähenemisestä ja hajakuormituksen muutokset ovat pienempiä. Fosforin hajakuormitus ei ole vähentynyt yhdelläkään merialueella, typen hajakuormituksessa on laskeva suuntaus kolmella merialueella. Vaikka useat toimialat aiheuttavat ravinnekuormitusta, suurin kuormittaja on maatalous, jonka osuus on 50–80 % fosfori- ja typpi-kuormituksesta.

Yhdyskuntajätevesien ravinnepäästöjä säännellään ympäristönsuojelulailta ja -asetuksella sekä yhdyskuntajätevesiasetuksella. Ympäristönsuojelulain mukaan yhdyskuntajätevesien käsittelyyn ja johtamiseen tarvitaan ympäristölupa, kun kyse on asukasvastineluvultaan vähintään 100 henkilön jätevesien käsittelemisestä. Ympäristönsuojelulain mukaan lupamääräyksiä annettaessa on otettava huomioon sen alueen ominaisuudet, jolla toiminnan vaikutus ilmenee.

Käsiteltyjen jätevesien päästöjen vesistöön on täytettävä lupamääräyksissä asetetut enimmäispitoisuuden ja vähimmäispoistotehon raja-arvot mahdolliset ohitukset, ylivuodot ja poikkeustilanteet mukaan lukien. Nämä ohitukset, ylivuodot ja muut poikkeustilanteet ovat häiriötilanteita, joista laitokset raportoivat valvovalle viranomaiselle (ELY-keskus). Valvonta edellyttää tarvittaessa, että laitokset reagoivat toistuviin häiriötilanteisiin saneerauksin ja kapasiteetin lisäyksin.

Yhdyskuntajätevedenpuhdistamoista viimeisen viiden vuoden aikana mereen johdettu kokonaiskuormitus ohitukset, ylivuodot ja poikkeustilanteet mukaan lukien on vaihdellut 95-123 t P/a ja 7700-9281 tN/a. Yhdyskuntajätevesien ylivuotojen osuus mereen johdetusta kokonaiskuormituksesta on esimerkiksi metropolialueella ollut noin 0,1-0,4% fosforin ja 0,04-0,1% typen osalta.

Vesienhoidon kolmannella suunnittelukaudella yhdyskuntajätevesien kuormitusta pyritään vähentämään useilla toimenpiteillä ja ohjauskeinoilla, muun muassa parantamalla ja tehostamalla jätevedenpuhdistamojen toimintaa, varautumalla ennalta erityistilanteisiin, keskittämällä jätevedenpuhdistusta suuriin ja tehokkaisiin puhdistamoihin, parantamalla viemäreiden kuntoa, vähentämällä sekaviemärointiä ja tehostamalla hulevesien hallintaa ja käsittelyä.

HELCOM:lla on parhaillaan uudistettavana oleva laaja-alainen Itämeren toimintasuunnitelma (Baltic Sea Action Plan, BSAP), joka kohdistuu myös yhdyskuntajätevesien ravinnepestöjen vähentämiseen.

Vesiensuojelun tehostamisohjelma on uusi keino merenhoidon ja vesienhoidon toimenpiteiden toteuttamisen edistämiseksi. Ohjelman rahoitukseksi on esitetty 69 miljoonaa euroa vuosille 2019–2023.

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelman mukaan jatketaan ravinteiden kierrätyksen kärkihanketta, jonka Ravinteiden kierrätyksen kokeiluohjelma käynnistettiin vuosina 2016–2018 ja se on nyt saanut jatkoa vuosille 2020–2022. Kokeiluohjelmasta myönnettävien tukien tarkoituksena on edistää ravinteiden prosessointia, kierrätyslannoitevalmisteiden tuotantoa ja tuotekehitystä, ravinteiden kierrätyksen logistiikkaa ja palveluratkaisuja sekä korkean jalostusasteen tuotteiden kehittämistä biomassasta, mukaan lukien jätevesilietteet. Ravinteiden kierrätyksen hankkeet edistävät myös vesien- ja merenhoidon tavoitteita vähentämällä ravinteiden pääsyä vesiin.

Nitraattidirektiivin tavoitteena on maatalouslähteistä peräisin olevien nitraattien suoraan tai välillisesti aiheuttaman vesien pilaantumisen vähentäminen ja estäminen. Direktiivi edellyttää jäsenmaiden toteutettavan toimia maataloutta koskien.

Helsingissä 18.2.2021

Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen